

ØKOKRIM

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

Deres referanse
200403407-1

Vår referanse
61/2003 /443/4

Vår dato
16. mars 2005

HØRING - FORSLAG OM ENDRINGER I REGLENE OM KONKURSKARANTENE

Vi viser til Politidirektoratets e-post av 11. januar i år vedlagt Justisdepartementets høringsbrev av 22. desember 2004, og beklager det sene svaret.

Innledningsvis bemerkes at ØKOKRIM er positiv til arbeidet med å forbedre reglene om konkursskarantene og ser dette som et nyttig og nødvendig tiltak for å styrke anvendelsen av bestemmelsene.

Når forholdet til Den europeiske menneskerettighetskonvensjon nå er avklart gjennom Rt 2003 s 1221, 1241 og 1243, er det etter vår oppfatning viktig at instituttets sivilrettslige utgangspunkt og karakter vektlegges både når det gjelder de materielle reglene og saksbehandlingsreglene.

Formålet med reglene er å gi samfunnet i tilstrekkelig grad av beskyttelse mot personer som gjennom utøvelse av næringsvirksomhet har vist seg uskikket til å drive næringsvirksomhet, jf. høringsnotatet side 11, og konkursskarantene er en sivilrettslig reaksjon basert på skyldnerens handlinger eller mangel på sådanne under utøvelsen av næringsvirksomheten.

Ovennevnte forhold må etter vårt syn være førende for de bestemmelser man nå ønsker å innføre.

Våre kommentarer til høringsnotatet i det følgende er ordnet etter avsnittsinndelingen i notatet.

5.1 Bør vilkårene for konkursskarantene gjøres mindre skjønnsmessige?

Bestemmelsen om ileggelse av karantene bør etter ØKOKRIMs oppfatning endres til ”skal som hovedregel ilegges”.

I de tilfeller hvor det kan slås fast at de materielle vilkårene for konkursskarantene er oppfylt, er vår oppfatning at konkursskarantene som hovedregel skal ilegges. Man har da

en situasjon hvor skyldneren har satt til side sentrale og grunnleggende spilleregler for utøvelse av næringsvirksomhet. Den skyldner som har handlet i strid med bestemmelser i straffelovens kapittel 27, som ikke har ført regnskap, som har unnlatt å forholde seg til de plikter man har i forhold til skatte- og avgiftsmyndigheter, eller overtrådt andre sentrale bestemmelser for drift av næringsvirksomhet, har under utøvelse av denne klart vist seg uskikket. Resultatet må derfor som hovedregel være at vedkommende mister retten til å drive forretningsvirksomhet for en nærmere angitt periode.

Hensynet til at konkurskarantene skal fremstå som rimelig i det enkelte tilfelle, blir ivaretatt i vårt forslag, jf. "som hovedregel". For å sikre seg dette kan man evt. også ta inn den samme rimelighetsreservasjon som i dag er i 1. ledd, siste setning. Videre mener vi at forslaget tar bedre hensyn til formålet bak regelen, samt at ønsket om mer ensartet praksis domstolene imellom lettere vil kunne imøtekommes.

5.2 Vilkårene "mistenkes for en straffbar handling" og "uforsvarlig forretningsførsel"

Ved å fjerne "skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling" som et selvstendig vilkår for ileggelse av konkurskarantene, vil man klarere poengtere bestemmelsenes sivilrettslige karakter.

ØKOKRIM kan vanskelig se praktiske tilfeller hvor skyldneren kan mistenkes for straffbare handlinger i forbindelse med konkursen, hvor ikke også vilkåret om uforsvarlig forretningsførsel er oppfylt. Det forhold at de langt fleste konkurskarantener frem til i dag ilegges etter bestemmelsens første alternativ, beror etter vår oppfatning på at slik mistanke dessverre forekommer i de langt fleste konkursene og at mistanken forholdsvis enkelt kan dokumenteres av bobestyrer. Det har derfor vært enkelt og effektivt for skifteretten å anvende dette alternativet og dermed slippe å ta stilling til "uforsvarlig forretningsførsel", som innebærer en skjønnsmessig vurdering.

I stedet for å være et selvstendig grunnlag for konkurskarantene, bør mistanke om straffbare forhold etter vårt syn inngå som et moment ved vurderingen av om skyldneren har utvist uforsvarlig forretningsførsel, slik som foreslått i høringsnotatet. På samme måte som tidligere må de straffbare forhold som kan lede til konkurskarantene, være knyttet til handlinger i forbindelse med konkursen eller insolvensen.

Departementets forslag til lovtekst, alternativ 2 vil etter vår oppfatning best ivareta både de forhold som er gjennomgått foran, og hensynet til ensartet praksis domstolene imellom. Kritikken av dagens bestemmelser har blant annet gått ut på at de er for skjønnsmessige og har gitt lite veiledning om hvilke forhold som bør vektlegges ved vurderingen av om foretningsførselen har vært uforsvarlig eller ikke. En lovfesting av de forhold som skal vektlegges, vil gi skifteretten et bedre redskap og skape større forutsigbarhet for den enkelte skyldner.

5.3 Vilkår for "tilbakevirkende" karantene

Høringsnotatet legger opp til at det stilles som krav for å fjerne skyldneren fra eksisterende verv i andre selskaper, at konkurskarantene er begrunnet med at det foreligger skjellig grunn til mistanke om straffbar handling. ØKOKRIM er uenig i innføringen av et slikt vilkår. Avgjørende må etter vår oppfatning være om skyldneren

har utvist uforsvarlig forretningsførsel og derigjennom må anses å være uskikket til å inneha andre verv.

Hvis det først foreligger en situasjon hvor skyldneren anses uskikket til å inneha verv i fremtiden, fremstår det etter vår oppfatning som en selvmotsigelse at skyldneren tross dette anses skikket til fortsatt å utøve eksisterende verv i andre selskaper. Vi oppfatter vilkåret "uforsvarlig forretningsførsel" som en vurderingsnorm av generell karakter som omfatter enhver utøvelse av forretningsvirksomhet i de verv som omfattes av bestemmelsen. Vilkåret må også sees i lys av at man nå foreslår å ta bort "skjellig grunn til mistanke om straffbar handling" som selvstendig karantene grunnlag.

6. Bør konkurskarantene opprettholdes dersom det oppnås tvangsakkord eller boet blir tilbakelevert til skyldneren?

Selv om det oppnås akkord eller boet tilbakeleveres etter kkl. § 136, vil det etter ØKOKRIMs vurdering foreligge tilfeller hvor de hensyn som ligger bak reglene om konkurskarantene fortsatt vil kunne gjøre seg sterkt gjeldende. Også i disse tilfellene ser man at de ulike kreditorene kan være påført store tap som følge av uforsvarlig forretningsførsel. Vi er derfor av den oppfatning at det bør foreligge en adgang til å ilegge eller opprettholde konkurskarantene også i slike tilfeller.

8.3 Bør karantenevirkningen omfatte forbud mot å stifte eller å erverve eierandeler i selskap?

ØKOKRIM er enig med departementet i at forbudet mot å stifte selskap bør opprettholdes, og vi tiltrer høringsnotatets vurderinger om dette. Å opprettholde en slik regel er særlig viktig sett i lys av at et ikke ubetydelig antall konkurser gjelder selskaper eid av en eller noen få personer og at det ofte selv hvor eierskapet formelt er delt på flere, ofte står en eller noen få personer bak selskapet.

8.5 Konkurskarantenes tilbakevirkende kraft

For å unngå muligheten for omgåelse av reglene om konkurskarantene er det helt nødvendig å ha regler som fanger opp tidsrommet mellom konkursåpning og skifterettens kjennelse om konkurskarantene. ØKOKRIM er ikke kjent med hvilke forhold (evt. med unntak at den opplyste tidsbruken) som har påvirket at den praktiske hovedregel nå er at karanteneperioden løper fra kjennelsestidspunktet og ikke fra konkursåpningstidspunktet. Selv om man velger å innføre en regel hvor karantenen som hovedregel gis virkning fra tidspunktet for avsigelse av kjennelse, er det viktig at det ikke foreligger noen tvil om hvilken virkning en slik kjennelse får for verv skyldneren har påtatt seg eller stiftelser av selskaper etter konkursåpningen.

Forslaget til nytt tredje ledd vil, slik vi vurderer det, medføre en svekkelse av reglene i de tilfeller hvor skyldneren har stiftet nytt selskap i den angitte perioden. Hovedregelen etter nåværende bestemmelser medfører at kjennelse om konkurskarantene får automatisk virkning hvis skifteretten ikke aktivt beslutter at karantene ikke skal omfatte slike disposisjoner. Etter forslaget vil situasjonen være motsatt. Hvilke opplysninger skifteretten innehar om skyldnerens "status" på kjennelsestidspunktet, vil etter vår erfaring variere mye. Dagens regel medfører at skyldneren selv må opptre aktivt for å oppnå en begrensning i omfanget av karantenen. Den foreslåtte regelen vil slik vi oppfatter dette overlate dette til retten.

Hovedregelen bør etter vårt syn fortsatt være at konkurskarantene får virkning for selskapsstiftelser skyldneren har gjort i denne perioden.

8.6 Reaksjoner ved brudd på karantenen

Forslaget om forlengelse av karantenetiden knyttes direkte opp mot fellende dom på overtredelse av ilagt konkurskarantene. Sett i lys av at brudd på konkurskarantene i dag bare i svært begrenset omfang blir etterforsket og pådømt, er vi redd et slikt vilkår vil medføre at bestemmelsen i praksis ikke få noen realitet.

9.1 Partsrepresentanter

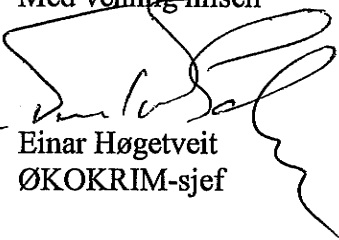
Departementet foreslår i sitt utkast at påtalemyndigheten ikke lenger skal ha rett til å opptre som part og begrunner dette med at påtalemyndigheten svært sjelden har benyttet anledningen til å opptre som part i karantenesaker.

Selv om påtalemyndigheten generelt sjelden har benyttet seg av sin rett til å opptre som part, har ØKOKRIM i flere tilfeller som part gitt uttalelser og redegjort for forhold i forbindelse med spørsmål om konkurskarantene.

Særlig i større konkurssaker, som også ofte er under etterforskning av politiet, vil påtalemyndigheten ha kunnskap om og sitte med informasjon om skyldneren og den eller de virksomheter han har drevet eller driver som ligger utenfor det bostyrer har tilgang til. En kunne innvende at ved å fjerne påtalemyndigheten som mulig partsrepresentant vil rettens mulighet til å få innsyn i dette svekkes vesentlig.

Vi stiller spørsmål ved hensiktsmessigheten ved å avskjære påtalemyndigheten fra å opptre som partsrepresentant i karantenesaker. Dersom det likevel blir slik, fremholder vi viktigheten av at bostyrer og skifterett når det er naturlig tar kontakt med politiet med forespørsel om det foreligger opplysninger av betydning for karantenesaken. Vi foreslår i så fall at dette uttales i de videre lovforarbeidene.

Med vennlig hilsen

for Einar Høgetveit
ØKOKRIM-sjef

Sven Arild Damslora
kst førstestatsadvokat